

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. S.**, bývajúceho v K., zastúpeného opatrovníčkou E. S., bývajúcou v K. a právne zastúpeného JUDr. E. B., advokátkou so sídlom v B., proti žalovaným **1/ K. B.**, bývajúcemu v Š., **2/ S., štátnemu podniku v likvidácii**, so sídlom v R., IČO: X., za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaného **2/ S.** so sídlom v B., pobočka B., **3/ S.**, so sídlom v B., **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 12 C 62/1995, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 28. septembra 2011 sp. zn. 25 Co 171/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 28. septembra 2011 sp. zn. 25 Co 171/2010 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobca sa žalobou podanou na Okresnom súde Nové Zámky 8. mája 1995, ktorú v priebehu konania niekoľkokrát upravil, domáhal voči žalovaným zaplata náhrady škody z ublíženia na zdraví, ktoré mu spôsobil žalovaný 1/ fyzickým napadnutím dňa 4. júna 1994 v objekte pracoviska žalovaného 2/ v čase, keď plnil pre žalovaného 2/ pracovné povinnosti, a ktorá pozostáva z náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, vecnej škody, náhrady za stratu na zárobku počas práceneschopnosti od 4. júla 1994 do 4. apríla 1995 a náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti, vrátane úrazovej renty do budúcnosti. Uviedol, že vo veci bol pôvodne schválený súdny zmier uznesením Okresného súdu Nové Zámky z 18. októbra 1995 č.k. 12 C 62/1995-25, ktorý bol neskôr v konaní sp. zn. 16 C 55/2000 právoplatne zrušený (právoplatnosť nastala 4. októbra 2004).

Okresný súd Nové Zámky rozsudkom z 27. mája 2010 č.k. 12 C 62/1995-341 uložil žalovaným 1/ a 3/ povinnosť v lehote 3 dní zaplatiť žalobcovi 29 945,13 € s úrokom z omeškania špecifikovaným vo výroku rozsudku a od 1. júna 2010 mu uhrádzať stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti – úrazovú rentu v sume 221,25 € mesačne vždy do 15 dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca a túto sumu upravovať o sumu zvýšenia dôchodkových dávok podľa príslušných právnych predpisov s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného. Vo zvyšku žalobu zamietol a o trovách konania si vyhradil právo rozhodnúť po právoplatnosti rozhodnutia vo veci. V odôvodnení uviedol, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že úraz, ktorý žalobca utrpel 4. júna 1994, je úrazom pracovným, že úraz žalobcovi spôsobil žalovaný 1/, ktorý ho fyzicky napadol a ublížil mu na zdraví, za čo bol aj rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky z 9. januára 1995 č.k. 3 T 124/94-61 (právoplatným 25. januára 1995) uznaný vinným. Na základe uvedeného uzavrel, že za škodu zodpovedá žalovaný 1/ podľa § 420 Občianskeho zákonníka v rozsahu uvedenom v § 447 Občianskeho zákonníka v znení platnom v čase poškodenia, ako i žalovaný 2/ podľa § 190 Zákonníka práce v rozsahu uvedenom v § 195 ods. 1 Zákonníka práce v znení platnom v čase poškodenia a žalovaná 3/ podľa § 1, § 2 vyhlášky č. 280/1993 Z.z. a § 272 ods. 1, 9 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. Nakoľko z uplatnených nárokov boli niektoré uspokojené čo i len čiastočne, žalobcovi priznal vzniknuté rozdiely, a to náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 450,60 €, náhradu za stratu na zárobku počas práceneschopnosti za obdobie od 4. júna 1994 do 3. apríla 1995 v sume 209,75 € a náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti od apríla 1995 do mája 2010, kedy bol vyhlásený rozsudok, v sume 29 284,78 € a od 1. júna 2010 úrazovú rentu vo výške 221,25 € mesačne. V ostanej časti žalobu nad priznané sumy a nárok na náhradu vecnej škody zamietol. Pokiaľ ide o žalovaného 2/ uviedol, že uznesením Krajského súdu v Bratislave z 13. decembra 2005 č.k. 1 K 97/2005-69 bol na žalovaného 2/ vyhlásený konkurz a z toho dôvodu bolo konanie voči nemu prerušené.

Krajský súd v Nitre ako súd odvolací na odvolanie žalovanej 3/ rozsudkom z 28. septembra 2011 sp. zn. 25 Co 171/2010 rozsudok súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa žalovanej 3/ zmenil tak, že žalobu voči nej zamietol. Na rozdiel o súdu prvého stupňa bol toho názoru, že žalovaná 3/ nie v konaní pasívne legitimovaná. Uviedol, že za škodu spôsobenú poškodením zdravia žalobcu v dôsledku úrazu utrpeného 4. júna 1994 zodpovedá podľa hmotného práva výlučne žalovaný 1/ podľa ustanovení Občianskeho zákonníka (§ 420)

a zamestnávateľ žalobcu – žalovaný 2/ v dôsledku jeho zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze podľa Zákonníka práce (zákona č. 65/1965 Zb.). Iba v dôsledku právnej úpravy zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze v úrazovej poisťovni (§ 205d Zákonníka práce) vzniklo poistenému (zamestnávateľovi), aby poisťovňa za neho uhradila v rozsahu a vo výške podľa osobitných predpisov poškodeným uplatnené a preukázané nároky na náhradu škody na zdraví spôsobenej pracovným úrazom, ku ktorému došlo počas trvania poistenia. Úrazovou poisťovňou podľa vyhlášky č. 280/1993 Z.z. bola do 31. decembra 2001 Slovenská poisťovňa a.s. a od 1. januára 2002 prešiel výkon poistenia zodpovednosti za škodu podľa zákona č. 242/2001 Z.z. na Sociálnu poisťovňu. Sociálna poisťovňa však z vyššie uvedených dôvodov priamo žalobcovi za škodu nezodpovedala. Zavedením tzv. zákonného poistenia sa zamestnávateľ nezbavil zodpovednosti za náhradu škody za pracovný úraz, iba mu vzniklo právo, aby za neho poisťovňa škodu uhradila. Priamy nárok poškodeného priamo voči poisťovni pripustil § 205d Zákonníka práce (zákona č. 65/1965 Zb.) výnimočne v prípade zániku zamestnávateľa bez prechodu práv a povinností z pracovnoprávneho vzťahu na iného zamestnávateľa, o ktorý prípad však v prejednávanej veci nejde (nedošlo k zániku žalovaného 2/), preto na Sociálnu poisťovňu zo zákona neprešli záväzky žalovaného 2/. Súdne konanie o nárokoch žalobcu voči žalovanému 2/ z jeho pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu spôsobenú pracovným úrazom nie je doposiaľ skončené, konanie voči nemu v dôsledku vyhlásenia konkurzu bolo prerušené a nie je skončené.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu buď zmenil a potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa alebo zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci v otázke nedostatku pasívnej legitímácie žalovanej 3/ ako i existenciou inej vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Poukázal na to, že v konaní bolo nesporné, že za škodu zodpovedá žalovaný 1/, ktorý ho napadol a spôsobil mu ublíženie na zdraví ako i že predmetný úraz je súčasne úrazom pracovným, za ktorý zodpovedá žalovaný 2/. Žalovaná 3/ je povinná zo zákonného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú pracovným úrazom nároky žalobcu za zamestnávateľa vyporiadať a táto povinnosť jej vyplýva z § 272 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., nakoľko od 1. januára 2004 prevzala od zamestnávateľa výplatu plnení vyplývajúcich zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze. Zdôraznil, že žalovaný 2/ je v platobnej neschopnosti, nakoľko bol na neho vyhlásený konkurz.

K dovolaniu žalobcu sa písomne vyjadrili žalovaní 1/ a 3/; žalovaný 1/ sa pridržiaval doterajších vyjadrení v konaní a žalovaná 3/ navrhla dovolanie zamietnuť z dôvodu, že rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po zistení, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu vyplývajúcom z § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že tento rozsudok treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi (§ 242 ods. 1 O.s.p.) s výnimkou vecí uvedených v § 242 ods. 2 O.s.p. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. Uvedené procesné vady neboli dovolateľom namietané a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

Inou vadou konania (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.), na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Procesná vada konania tejto povahy, napriek tomu, že bola v dovolaní namietaná, v dovolacom konaní nevyšla najavo. Námietku žalobcu, že odvolací súd prejednal odvolanie žalovanej 3/ nad rámec rozsahu námietok v ňom uvedených, keďže žalovaná 3/ v ňom nenamietala nedostatok pasívnej legitímácie, dovolací

súd nepovažuje za opodstatnenú. Z obsahu odvolania jednoznačne vyplýva, že žalovaná 3/ okrem spôsobu výpočtu a výšky jednotlivých náhrad škody namieta aj nedostatok pasívnej legitímácie v danom konaní, a preto správne odvolací súd dôvodnosť tejto námietky v odvolacom konaní posudzoval.

Žalobca vychádzajúc z obsahu jeho dovolania namieta, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu v časti, ktorým bola žaloba voči žalovanej 3/ zamietnutá, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré ho viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa a zamietnutiu žaloby vo vzťahu k žalovanej 3/, nemožno považovať za správne.

V posudzovanej veci je nesporné, že žalobca utrpel 4. júna 1994 úraz, ktorý je úrazom pracovným a za škodu ním spôsobenú zodpovedá žalovaný 1/ podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, keďže bol priamym škodcom a jeho fyzickými útokmi došlo k poškodeniu zdravia žalobcu, v dôsledku ktorých bol od 4. júna 1994 práceneschopný a od 4. apríla 1995 invalidným, ako aj zamestnávateľ žalobcu (žalovaný 2/) podľa ustanovení Zákonníka práce (zákona č. 65/1965 Zb.). Predmetom konania je nárok žalobcu na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, na náhradu za stratu na zárobku počas práceneschopnosti a na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti, vrátane úrazovej renty do budúcnosti.

Pokiaľ žalobca v dovolaní napáda správnosť právneho názoru odvolacieho súdu v otázke vecnej pasívnej legitímácie žalovanej 3/ treba uviesť, že jedným zo základných predpokladov úspešnosti žaloby na plnenie je aj skutočnosť, že účastníci majú vecnú legitímáciu. Vo všeobecnosti platí, že vecnú legitímáciu v občianskom súdnom konaní má predovšetkým ten, kto je zúčastnený právneho vzťahu alebo práv a povinností, o ktoré v konaní ide. Vecnou legitímáciou treba rozumieť stav vyplývajúci z hmotného práva.

Rozhodujúce je teda to, kto je nositeľom hmotnoprávneho oprávnenia (povinnosti), o ktoré v konaní ide. Treba zdôrazniť, že na povahu právneho vzťahu nemá žiaden vplyv to, ak zákon stanoví, že rozhodovanie o niektorom konkrétnom nároku zverí do právomoci iného orgánu (súdu), ktorý inak nie je kompetentný rozhodovať o právach a povinnostiach vyplývajúcich z tohto právneho vzťahu.

Podľa právnej úpravy platnej do 31.12.2003 nárok na náhradu škody pri pracovnom úraze bol nárokom vyplývajúcim z pracovnoprávneho vzťahu upraveného Zákonníkom práce (zákonom č. 65/1965, resp. zákonom č. 311/2011 Z.z.). Obsahom právneho vzťahu vyplývajúceho zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú pracovným úrazom bolo právo zamestnanca na poskytnutie náhrad za spôsobenú škodu a povinnosť zamestnávateľa túto náhradu poskytnúť.

V zmysle § 205d ods. 1 zákona č. 65/165 Zb. Zákonníka práce boli zamestnávateľia zamestnávajúci aspoň jedného zamestnanca pre prípad svojej zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze alebo chorobe z povolania zákonne poistení v úrazovej poisťovni, ktorou bola Slovenská poisťovňa, a.s. Neskôr zákonom č. 274/1994 Zb. o sociálnom poistení prešiel výkon poistenia zodpovednosti za škodu na zdraví spôsobenej pracovným úrazom a chorobou z povolania zo Slovenskej poisťovne, a.s., na Sociálnu poisťovňu od 1. apríla 2002 (§ 51e ods. 1 zákona).

Dňom 1. januára 2004 bol zákon č. 274/1994 Zb. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 274/1994 Zb.“) zrušený zákonom č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“), ktorý zrušil, okrem iných, aj dovtedy platné ustanovenia § 198 ods. 1 písm. a/ až c/ a § 199 až 213 Zákonníka práce. V rámci pracovnoprávnej zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania zostal zamestnancovi zachovaný len nárok na náhradu vecnej škody.

Zákonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania bolo týmto zákonom nahradené úrazovým poistením. Úrazové poistenie, ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania, bolo upravené ako súčasť systému sociálneho poistenia. V zmysle § 16 zákona č. 461/2003 Z.z. povinne úrazovo poistený je zamestnávateľ, ktorý zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu vykonávajúcu zárobkovú činnosť

v pracovnoprávnom vzťahu, v štátnozamestnaneckom pomere, v členskom pomere, ktorého súčasťou je aj pracovný vzťah k družstvu, v služobnom pomere okrem fyzickej osoby, ktorá je sudca alebo prokurátor alebo ktorý zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu vykonávajúcu zárobkovú činnosť, ktorou je výkon verejnej funkcie podľa osobitných predpisov. Podľa § 17 ods. 1 tohto zákona nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má jeho zamestnanec po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom. Zároveň bol týmto zákonom nahradený dovtedajší systém odškodňovania pracovných úrazov a chorôb z povolania systémom úrazového poistenia (pri ktorom v prípadoch zodpovednosti zamestnávateľa za poškodenie zdravia alebo úmrtie v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania vzniká zamestnancovi alebo inej oprávnenej osobe nárok na úrazové dávky pri splnení podmienok podľa tohto zákona). Plnenia vyplývajúce pôvodne z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, s výnimkou nároku na náhradu vecnej škody, sa stali plneniami vyplývajúcimi z nárokov na dávky úrazového poistenia (úrazové dávky).

V súdnej praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bola otázka, kto je subjektom povinným z právneho vzťahu sociálneho poistenia, už riešená napr. v rozhodnutiach sp. zn. 6 Cdo 253/2010, sp. zn. 2 Cdo 166/2011, nepriamo aj v sp. zn. 1 Cdo 139/2009 a pod., v ktorých rozhodnutiach najvyšší súd uviedol, že na výkon sociálneho poistenia bola zriadená Sociálna poisťovňa, ktorá toto poistenie vykonáva nielen tým, že o týchto dávkach rozhoduje, ale je tiež orgánom, ktorý tieto dávky aj poskytuje, z čoho vyplýva, že Sociálna poisťovňa a nie zamestnávateľ poškodeného, je tým subjektom, ktorý v prípade priznania dávky poškodenej osobe túto uhradza, a je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, t.j. vecne legitimovaným subjektom na strane žalovanej, ktorý má podľa zákona povinnosť úrazovú dávku poskytnúť a nie osoba, ktorá je povinná platiť poistenie na úrazové poistenie. Ak osobitný zákon zveruje rozhodnúť o úrazovej dávke súdu, je povinným subjektom z takého vzťahu ten subjekt, ktorý podľa zákona má povinnosť dávku poskytnúť (nie osoba, ktorá je povinná platiť poistenie na úrazové poistenie). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedených rozhodnutiach opodstatnený aj v prejednáwanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru.

Pre úplnosť dovolací súd dáva do pozornosti súdu nižšieho stupňa, že medzičasom došlo na základe uznesenia Krajského súdu v Bratislave z 13. decembra 2011 č.k. 1 K 97/2005-340 k zrušeniu konkurzu na majetok úpadcu S., štátneho podniku v likvidácii, so

sídlom v R. (žalovanej 2/) po splnení rozvrhového uznesenia podľa § 44 ods. 1 písm. b/ zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní a správkyňa JUDr. D. B. bola zbavená funkcie správcu konkurznej podstaty. Preto bude potrebné v ďalšom konaní na túto skutočnosť prihliadnuť, a to aj z hľadiska § 51f ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z., resp. od 1. januára 2004 § 285 ods. 1 písm. g/ zákona č. 461/2003 Z.z.

Keďže odvolací súd posúdil otázku vecnej pasívnej legitímácie žalovanej 3/ nesprávne, Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 6. marca 2014

JUDr. Daniela S u ě a n s k á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková